

200 REIZE IN DE BINNENLANDEN

tafel-wijnen van Rhijnfchen fmaak, benevens Brandewijn, zouden de beide Drostdijen twee tot drie duizend leggers, tegen vijftig of zestig rijksdaalders de legger, kunnen leveren. Aan gedroogde vruchten, als rozijnen, vijgen, perfikken, abrikofen enz, een millioen ponden, tot twee stuivers per pond. Aan katoen zal men kunnen rekenen een of twee millioenen ponden tot acht stuivers het pond. Hennep en vlas, een millioen ponden tegen drie stuivers. Tabak, een millioen ponden, tot drie stuivers. Boter en kaas, tweemaal honderd duizend ponden. Vet flagtvee of gezouten vleesch, tien duizend vaten. Zonder de thee in rekening te brengen, welke waarschijnlijk meer dan een millioen ponden zoude kunnen bedragen.

Dus dat de gezamenlijke produkten van de beide Drostdijen *Stellenbosch* en *Tulbach*, behalve het gedeelte van de distrikten aan de *Rivier Zonder Einde*, *Hijle Kraal*, *Zoetendaals-vallei* enz., waaromtrent reeds hier voren eene begrooting opgegeven is, ruim kunnen bedragen :

1. Aan 100000 zakken fijne Blom of Peulvruchten, tot 7 rijks- daalders	700000	Rijksd.
2. Aan 6500000 £ Wol, tegen 18 tot 20 stuivers, omtrent	2500000	————
3. Aan 2000 leggers Wijn, tot 50 rijksdaalders	100000	————
		————
	Transportere	3300000 Rijksd.

Transport 3300000 Rijksd.

4. Aan 1000000 ℔ gedroogde Vruchten, tot 2 stuivers, om- trent	40000	————
5. Aan 1500000 ℔ Katoen, tot 8 stuivers, omtrent	200000	————
6. Aan 1000000 ℔ Hennep en Vlas, tot 3 stuivers, omtrent	60000	————
7. Aan 1000000 ℔ Tabak in bla- deren voor den uitvoer, tot 3 stuivers, omtrent	60000	————
8. Aan 200000 ℔ Boter, tot 3 stui- vers, omtrent	30000	————
9. Aan 10000 vaten gezouten Vleesch, tot 8 rijksdaalders	80000	————
		————

Dus te zamen 3770000 Rijksd.

Van deze produkten zoude een derde naar de *Kaapstad* en twee derde naar de *Saldanha-baai* getransporteerd kunnen worden.

De Landdrostrij *Zwellendam*, grenzende ten wes-
ten aan de Drostdij *Stellenbosch*, ten noorden aan
de Drostdij *Tulbach*, en ten oosten aan de Drost-
dijen *Graaf Reijnet* en *Uittenhagen*, zal in hare
middel-lengte bedragen omtrent honderd uren, en
in hare middel-breedte van de zuidoost-kust tot de
eerste bergketen, omtrent vijf en twintig uren; dus
dat derzelve geheele uitgestrektheid mag beloopen

202 REIZE IN DE BINNENLANDEN

op omtrent vijf en twintig honderd uren in het vierkant.

De produkten, welke deze Drostdij tot den uitvoer zoude kunnen leveren, heb ik grootendeels hier voren reeds in rekening gebragt. Behalve deze zullen de verdere distrikten, als *Cango*, *Zwartenberg*, *Trada*, *Olifants-rivier*, *Kamnasie*, de *Lange Kloof* en *Zitzikamma*, nog vele granen, tabak, katoen, hennep, vlas, thee en andere produkten meer, kunnen voortbrengen. Doch naardien de transporten over de kloven van de groote bergketen bezwaarlijk zijn, zoo zal men op de beste landerijen voornamelijk zoodanige produkten dienen aantekweeken, als door hunne hoogere waarde het best de transport-kosten kunnen vergoeden, als bij voorbeeld katoen, thee enz., en vee, voornamelijk schapen, aantelen, waartoe dan ook de overvloed van granen en voederkruiden die de grond hier opleveren zal, het beste middel zal aan de hand geven. Deze voordbrengfelen van katoen, thee, slagvee enz., benevens de boter en kaas die men van zulke talrijke kudden zal winnen, zullen alsdan, behalve de wol, binnen weinig jaren, in de genoemde distrikten ruim eene halve millioen rijksdaakders kunnen opbrengen, terwijl de wol alleen vijf honderd duizend ponden zal kunnen bedragen, die men op eene som van honderd zestig duizend rijksdaakders rekenen mag.

Dus zullen de gezamenlijke produkten van allerhanden

handen aard der Drostdij *Zwellendam* en der distrikten van de *Rivier Zonder Einde* enz., kunnen bedragen, naar aanleiding der voorgaande berekeningen :

1. Van het distrikt van de <i>Rivier Zonder Einde</i> , van de <i>Palmietrivier</i> tot de <i>Brede rivier</i>	. 410000	Rijksd.
2. Van de <i>Brede-</i> tot de <i>Buffeljagts-rivier</i> 100000	————
3. Van de <i>Buffeljagts-</i> tot de <i>Duivenhoeks-rivier</i> 479000	————
4. Van de <i>Duivenhoeks-rivier</i> voorbij de <i>Mosfel-baai</i> tot de <i>grootte Brak-rivier</i> 376000	————
5. Van de <i>grootte Brak-</i> tot de <i>Kaimans-rivier</i> 200000	————
6. Van de <i>Kaimans-</i> tot de <i>Keurebooms-rivier</i> 190000	————
7. Van de distrikten <i>Cango</i> , <i>Zwar-teberg</i> , <i>Trada</i> , <i>Olifants-rivier</i> , <i>Kamnafie</i> , <i>Lange Kloof</i> en <i>Zitzikamma</i> , aan differente produkten 500000	————
Dito voor eene halve millioen ponden Wol 160000	————
		—————

Te zamen 2415000 Rijksd.

De

De Landdrostdijen *Graaf Reijnet* en *Uittenhagen*, welke ten westen aan de Drostdijen *Zwellendam* en *Tulbach*, ten oosten aan het *Kafferland* en het land der *Boschjesmannen* grenzen, en welke gerekend worden zich uitte strekken tot de *grootte Visch-rivier*, de *Tarka*, de *Bambas-bergen* en de *Oranje-rivier*, zijn ten noorden door deze laatstgemelde rivier, en ten zuiden door de zee befloten. De middel-lengte van de *Gamka-* of *Lecuwen-rivier* tot de *grootte Visch-rivier* bedraagt omtrent negentig uren, en de middel-breedte van de zuidoost-kust tot de *Oranje-rivier*, volgens de opgaven van den Heer BARRROW, omtrent negentig uren, te zamen uitmakende, na aftrek van het geen onder de Drostdij *Zwellendam* behoort, omtrent zeven duizend vijf honderd uren in het vierkant, waarvan echter het bewoonde gedeelte tot *Achter Sneeuwberg* niet meer zal bedragen dan omtrent vijf en dertig tot veertig uren in de breedte.

De landerijen dezcr Drostdijen zijn van de besten der geheele Kolonie, en geschikt tot allerlei cultuur; doch waarvan tot hiertoe, wegens den verren afstand van de eenige markplaats aan de *Kaapstad*, weinig gebruik gemaakt is; vermits geene andere produkten daarheen getransporteerd zijn geworden, dan eene geringe hoeveelheid boter en zeep: daar de ingezetenen zich alleen tot de veeteelt bepaald hebben. Naardien echter aan de zuidoost-kust van het distrikt zich twee baaijen bevinden, welke tot de

de ſcheepvaart bekwaam zijn, als de *Camtoos-baai*, waarin verſcheidene ſchepen veilig kunnen liggen, en de *Algoa* of *Zwartkops-baai*, alwaar zelfs een zeehoofd gemaakt zoude kunnen worden; zoo zullen deze Drostdijen eene aanmerkelijke hoeveelheid van kostbare produkten voor den buitenlandschen handel kunnen leveren, wanneer men de noodige etablifementen aldaar zoude willen maken, en wanneer de Kaapſche Regering voor de rust en veiligheid dezer diſtrikten tegen de rooverijen van de Kaffers en Boſchjesmannen behoorlijke zorg wilde dragen.

Onder deze ſtichtingen, welke aldaar gemaakt dienden te worden, behoort in de eerſte plaats het aanleggen van eene nieuwe Stad aan de *Algoa* of *Zwartkops-baai*, van drie tot vier honderd huisgezinnen, en van een Dorp of Vlek aan de *Camtoos-baai* van honderd en vijftig tot twee honderd huisgezinnen. Bovendien zouden langs de *grootte Viſch-rivier*, van den mond af tot over de *Tarka* en de *Bambos-bergen* naar de *Oranje-rivier* toe, acht tot tien Dorpen behooren aangelegd te worden, ieder Dorp van vijftig tot honderd huisgezinnen. Verder zouden in het diſtrikt van *Achter Sneeuwberg*, één of twee Dorpen, alsmede op *Nieuweveld*, aan de *Gamka* of *Leeuwen-rivier*, langs de *Kareeka* of *Grootte Rivier*, vier Dorpen, en in de diſtrikten van de *Zwarte ruggens*, *Bruintjes-hoogte*, *Zureveld* en *Zitzikamma*, langs de *Boſchjesmans-Zondags-*

206 REIZE IN DE BINNENLANDEN

dags- en *Kromme Rivieren*, acht tot tien Dorpen aangelegd kunnen worden; aan ieder van welke Dorpen langs de *Visch-rivier* tot de *Oranje-rivier*, alsmede van *Achter Sneeuwberg*, *Leeuwen-rivier* en *Nieuweveld*, tot een grondgebied zal kunnen aangewezen worden acht of negen uren in het vierkant, uitmakende een terrein van anderhalf uur wegs naar iederen kant van het Dorp, of langs de *grootse Visch-rivier* van twee uren wegs van de drie zijden van het Dorp gerekend, het welk met de vierde zijde aan de rivier zoude stoten. De redenen welke voor een zoo uitgebreid grondgebied voor ieder Dorp pleiten, zijn vooreerst: omdat aldaar een overvloed van goede landerijen gevonden wordt, en ten tweede wijl de dorpelingen zich voornamelijk op de schapen- en veeteelt moeten toelleggen, waartoe zij ruimte weilanden noodig hebben; terwijl wederom door de groote veekudden de cultuur van allerlei producten meerder bevorderd kan worden.

Wanneer men nu vooronderstelt dat deze slichtingen, waardoor de koloniale welvaart zoo zeer zoude kunnen bevorderd worden, door den Souverain geapprobeerd, en door kundige en vermogende particulieren voor hunne eigene rekening groote aanlagen ondernomen en magazijnen opgericht worden, iets waaraan onder approbatie van het Souveraine bestuur niet te twijfelen is, alsdan zullen deze beide Drostdijen aan granen of fijne blom, peulvruchten, boter, slagvee of gezouten vleesch, hammen en der-

dergelijke, zoo veel kunnen leveren als er met mogelijkheid zoude kunnen uitgevoerd en gedebiteerd worden. De Schapenweiden zijn doorgaans goed, en, voornamelijk in de distrikten *Achter Sneeuwberg* en *Nieuwveld* tot de *Oranje-rivier* toe, van de besten in de geheele Kolonie; weshalve in deze beide Drostdijen ruim anderhalf tot twee millioenen schapen geweid kunnen worden. Ik zal ondertuschen thans de gezamenlijke produkten, welke reeds binnen weinig jaren tot den uitvoer zouden kunnen gewonnen worden, slechts begrooten:

1. Op 150000 zakken fijne Blom en Peulvruchten, tegen 6 rijksdaalders	900000	Rijksd.
2. Op 400000 f Boter, tegen 8 stuivers	60000	————
3. Op 15000 vaten gezouten Vleesch, tegen 8 rijksdaalders	120000	————
4. Op 1000000 f Katoen, tegen 6 tot 8 stuivers	130000	————
5. Op 200000 f Aloë, tegen 3 stuivers	10000	————
6. Op 1000000 f Hennep en Vlas, tegen 3 stuivers	60000	————
7. Op 6000000 f Wol, tegen 16 tot 18 stuivers	2000000	————

Te zamen 3280000 Rijksd.
At-

208 REIZE IN DE BINNENLANDEN

Alzoo de landerijen van *Zitzikamma*, van de *Algoa-baai*, alsmede langs de *grootte Visch-rivier*, *Zureveld*, *Bruinjes-hoogte* en *Tarka* meest uit goede en vette aarde bestaan, zoo zouden zonder twijfel binnen tien tot vijftien jaren de theeplantingen importante fommen kunnen uitleveren. De suikerplantingen zouden insgelijks goede oogsten opbrengen. De koffijboom groeit tevens in het distrikt van *Zureveld* en langs de *Visch-rivier* in het wilde, gelijk D. VAN REENEN, die met den Gouverneur is op reis geweest, mij verhaald, en mij koffijboonen gegeven heeft welke aldaar gewassen zijn, en de *Mokka-koffij* evenaren. Ik twijfel dus geenszins of men zal groote koffijplantingen in deze distrikten kunnen aanleggen; doch ik zoude het niet raadzaam oordeelen daarop eene bijzondere aandacht te vestigen, wyl in de Kolonien dezer Republiek in de Oost- en Westindiën rijkelijk koffij gewonnen wordt. Maar daarentegen diende men de theeplantingen op het sterkste aan te moedigen, en des needs door aanmerkelijke, door het Gouvernement zelve te doene uitfchotten, te bevorderen en te begunstigen, ten einde den uitvoer van contanten uit het Vaderland naar *China* voor dat produkt te verminderen; te meer daar het thans bekend en bewezen is, dat de Theeboom in de *Kaap*-Kolonie niet alleen zich aanplanten laat en groeit, maar dat ook deszelfs zaadpitten aldaar hunne volkomene rijpheid verkrijgen, en tot nieuwe planten opfchieten. Het
ge-

gemakkelijkste en krachtdadigste middel om dezen aanbouw te bevorderen, zoude waarschijnlijk zijn, wanneer het Bataafsch Gouvernement van het Eiland *Java* provifioneel vijf honderd of duizend *Chinezen* naar de *Kaap* liet overbrengen, daar vele dezer lieden van de cultuur en bereiding der thee kennis hebben. Tot meerdere aanmoediging zoude het Gouvernement bij voorkeur aan op *Java* gezetene en deze cultuur in eenen hoogen graad kundige perfonen dezer Natie, ruime landftreken in Afrika in eigendom kunnen geven, zonder hun iets daarvoor te laten betalen, mits zij zich wilden verpligten om eene reize naar *China* te doen, ten einde van de beste foorten van thee, zoo mogelijk jonge planten, of ten minfte zaadpitten naar de *Kaap* te brengen, onder verdere voorwaarde, dat, bij het gelukkig flagen der onderneming, de gedane reiskosten hun zullen vergoed worden. Voor het overige zoude men zoodanige rijke Chinezen, welke aan die voorwaarden voldoen, ook de theeplanters onder de geringere Chinezen op *Java*, alsmede de landerijen aan de *Kaap*, welke zij daartoe het meest gefchikt mogten oordeelen, kunnen laten uitkiezen enz.

De uitvoer van provifien dezer diftrikten, als fijne blom, boter, gezouten vleesch enz., over de *Camtoos-* of *Algoa-baai* naar *Isle de France*, *Batavia*, en verdere Oost- en Westindifche plaatfen, behoorde van dien tijd af aan vrijgefteld te worden, waartegen koffij, fuiker, katoen, potasch, peper,

O

en

en andere Indische produkten, naar de hoofd- en stapel-magazijnen van de *Kaapstad* en de *Sal-danha-baai*, of direct naar deze Republiek gebragt zullen kunnen worden.

De geheele uitgestrektheid der *Kaap*-Kolonie, tot de grenzen, gerekend ten noorden de *Groote Oranje-rivier*, en ten oosten de *Groote Visch-rivier*, de *Tarka* en de *Bambos-bergen* enz., bedraagt in eene middelmatige lengte honderd tachtig tot honderd negentig uren, en in de breedte honderd uren, uitmakende omtrent achttien duizend Hollandsche uren in het vierkant, waarvan twintig op eenen graad gerekend worden, of tien duizend geographische kwadraatmijlen.

Van deze groote uitgestrektheid wordt thans nauwelijks het vierde gedeelte bewoond door zeventig tot tachtig duizend inwoners. Men behoeft derhalve niet te twijfelen, dat, wanneer de bevolking en de industrie zich eenmaal zoo verre zullen uitbreiden, dat de ruime landstreken tot de *Oranje-rivier* bewoond en bebouwd zullen kunnen worden, welke landstreken grootendeels uit goede schapenlanden bestaan, alsdan ten minste nog vier of vijf millioenen schapen aldaar zullen kunnen onderhouden, en uit het natuurlijk gewas gevoed worden; zonder alsnu de verdere produkten in aanmerking te nemen, als katoen, suiker, thee enz., welke voornamelijk langs de *Oranje*- en andere rivieren, die zich met deze vereenigen, gecultiveerd, met groote

en kleine vaartuigen tot derzelver mond getransporteerd, en vervolgens uitgevoerd zullen kunnen worden.

Ook bevinden zich in eenige distrikten der Kolonie rijke mijnen van zilver, lood, ijzer en koper, welke voor den handel groote voordeelen zullen kunnen aanbrengen; terwijl men al verder door wijze inrigtingen en maatregelen rijkelijk partij zal kunnen trekken van eenige naburige oorspronkelijke Volken van Afrika, als de Kaffers, van welke men slagvee, huiden, ijvoor, en waarschijnlijk ook wol, koffij, katoen enz., zal kunnen bekomen, wanneer men, namelijk, de hoofden dier Natie belang zal weten te doen stellen in de welvaart der Kolonie, hun van woldragende schapen voorziet, en onderrigt geeft in den aanbouw van zoodanige produkten, welke men in het vervolg van tijd van hun zoude kunnen ruilen tegen zoodanige fabriekwaren en andere goederen, waarop deze Volken het meest gesteld zijn.

Verder zal men van de *Briquas* ijvoor, koper, ijzer en staal; van de *Tambutkos*, alsmede van *Sofala* en *Monomotapa*, ijvoor en goud, en van *Madagaskar* huiden, rijst, hout en specerijen kunnen bekomen; terwijl men al verder de verstrooide kralen der *Hottentotten* en *Boschjesmannen* in vaste woonplaatsen zal kunnen vergaderen, dezelve van Vec en allerlei nuttige gereedschappen voorzien, en hen in den landbouw en de geregelde Veefokkerijen onderwijzen, en daarin smaak doen vinden,

ten einde langs dien weg niet alleen binnen de Kolonie, maar zelfs buiten derzelver grenzen alle ingezetenen allengskens tot nuttige bezigheden aan te sporen, en daardoor lediggang en nijpenden nood te verbannen als eene der hoofd-oorzaken, welke tot hiertoe tot menigvuldige onlusten, rooverijen en moorden hebben aanleiding gegeven onder de onbeschaafde menschen zoo binnen als buiten de grenspalen der Kolonie.

Om nu aan den Lezer, bij wijze van recapitulatie der door mij geproponeerde nieuwe stichtingen, cultuur en handel, benevens het resultaat van alle de door mij gedane voorflagen, in een opslag van het oog voor te houden, heb ik gemeend de hierbij gevoegde Tabelle te moeten vervaardigen.

De produkten welke in de nevenslaande Tabelle zijn opgegeven, worden gedeeltelijk geladen als ballast en onderlasten, ieder tot vier duizend ponden gerekend, als bij voorbeeld, blom, wijn, boter, gezouten vleesch, aloë, olie, tabak, hennep enz.; en gedeeltelijk als bovenlasten, als gedroogde vruchten, katoen, wol, huiden enz., van omtrent twee duizend ponden, of honderd twintig cubiekvoeten ieder last.

Terwijl men nu ieder schipvracht gewoonlijk op twee derde of iets minder aan ballast of onderlasten, en op een derde of iets meer aan bovenlasten te rekenen pleegt; zoo bedragen deze produkten te samen aan ballast of onderlasten vier en twintig duizend

zend lasten, en aan bovenlasten negen duizend drie honderd. Hiervan kunnen omtrent zestien duizend lasten aan provisien naar *Isle de France, Bourbon*, en de Oost- en Westindiën uitgevoerd, en omtrent acht duizend lasten aan onderlasten, benevens negen duizend drie honderd lasten aan bovenlasten naar Europa gebracht worden; hetgeen de vracht voor twee honderd twee en twintig schepen zoude bedragen, ieder schip tegen honderd en vijftig lasten, en op de waarde van omtrent honderd duizend gulden aan koopprijs gerekend.

De goederen, welke voor de zestien duizend lasten Kaapsche produkten uit de Oost- en Westindiën als terugvracht naar de *Kaapstad*, of direkt naar Europa gebracht kunnen worden, leveren hunne volle lading op aan een getal van honderd en zes schepen, ieder gerekend tegen honderd en vijftig lasten, hetgeen te zamen bedraagt drie honderd acht en twintig scheepsladingen. Welke gelegenheid zoude dit niet geven tot scheeps-reederijen, het zij dan aan de *Kaap* zelve, het zij in het Moederland, welk eerste beiden twijfel nog voordecliger zoude zijn.

Zu'k een hooge trap van cultuur, industrie en handel in de *Kaap*-Kolonie is buiten kijf in de eerste plaats afhankelijk van gunstige tijdsomstandigheden, waaronder voornamelijk behoort een algemeene Vrede onder de Europeische Mogendheden; maar in de tweede plaats moeten daartoe niet minder medewerken de maatregelen, welke het Opperbestuur dezen

214 REIZE IN DE BINNENLANDEN

Republiek zal nemen ter bevordering van den voor-
spoed zoo harer Kolonien in het algemeen, als der
Kaapsche Volkplanting in het bijzonder, ten opzichte
van bevolking, cultuur en handel volgens de in dit
werk opgegevene grondbeginselen; terwijl eindelijk in
de derde plaats daartoe ook zal vereischt worden de
aanstelling van zulke ambtenaren, ter waarneming van
het bestuur aldaar, als bekwaam zullen zijn om de ware
belangen van alle de verschillende takken van land-
bouw, handel enz., te beoordeelen, en die tevens
zullen bezielde zijn met den goeden wil, om alle zulke
heilsame maatregelen met meer ijver voor te staan,
aan te moedigen en te bevorderen, dan zulks door den
gewezen Commisfaris Generaal DE MIST en den
Gouverneur JANSSENS geschied is.

Onder deze hoofdzakelijke vooronderstellingen mag
men veilig vertrouwen, dat Neerlands kooplieden en
vermogende ingezetenen, het zij door afzonderlijke
ondernemingen, het zij in Handel-maatschappijen,
doch zonder uitfluitende voorregten vereend, zullen
medewerken om de goede oogmerken van het Opper-
bestuur dezer Republiek, tot opbeuring der Kolo-
niale welvaart, en daardoor tegelijk de welvaart des
Moederlands zelve te bevorderen, het geen dan ook
op solide gronden zal kunnen geschieden, wanneer
men niet meer bevreesd behoeft te zijn, om door
de Koloniale Regering belemmerd en tegengewerkt
te worden, noch zijne ondernemingen door eene laf-
hartige overgave der Kolonie aan den vijand verijdeld
te

te zien, als het welke daardoor zal voorgekomen worden, dat men onder een' braven Opperbevelhebber een aanzienlijk gedeelte der Armee van ten minste tien of twaalf duizend man detacheert, en bij aanhoudendheid aan de *Kaap* guarnizoen deed houden.

In een tijdsbestek van vijftien tot twintig jaren zal alsdan de *Kaap*-Kolonie gemakkelijk tot zulk eene hoogte van cultuur en voorspoed kunnen gebragt worden, als in dit werk is voorgesteld, en zulks, hoe uitgestrekt de voorgeslagene verbeteringen ook zijn, met weinig of geene uitfchotten voor de Republiek.

Voor 't overige is het zeker, dat de kooplieden en vermogende ingezetenen van dit Gemeenebest, behalve de fondsen welke zij verkiezen tegen goede renten en solide hypotheeken in de *Kaap*-Kolonie aan te leggen, of voor eigen speculatie gedeeltelijk in den Kolonialen landbouw, en het aanfokken van fijne woldragende schapen te besteden, geene andere uitfchotten zullen behoeven te maken, dan het uitrusten van schepen met cargafoenen van noodwendigheden, om de magazijnen aan de *Kaap* daarmede aan te vullen, terwijl zij vervolgens zeer wel hunne rekening bij de retour-ladingen zullen vinden; gelijk ik misfchien in een bijzonder werk over de cultuur en handel in de Kolonien breedvoeriger zal betoogen.

Thans zal ik nog maar aanmerken, dat hoofdza-

216 REIZE IN DE BINNENLANDEN

kelijk drie groote vooroordeelen aan de verbetering der Kolonie schijnen hinderlijk geweest te zijn, welke men genoegzaam bespeurt, dat tot nog toe, zelfs onder anders verstandige lieden, plaats hebben; hoezeer reeds uit het te boek gestelde van vroegere schrijvers, wanneer men dezelve met aandacht leest, het ongegronde hunner sustenuen genoegzaam blijkt.

Deze vooroordeelen zijn, *voorcerst*: het verkeerde begrip, hetwelk sommigen, door onkunde of verkeerde onderrigtingen misleid, van de inboorlingen en ingezetenen der *Kaap*-Kolonie hebben opgevat, die zij als een nuitziek en onrustig volk willen doen voorkomen, waaronder mischien bij sommigen verborgen oogmerken zouden kunnen schuilen. *Ten tweede*: zoekt men het daarvoor te doen houden, dat deze Kolonie voor geene aanmerkelijke verbeteringen zoude vatbaar zijn, zoo wegens gebrek aan zoet of versch water, als wijl geene groote bevaarbare rivieren daarin zouden gevonden worden, waardoor dan het transport der voortbrengselen onuitvoerbaar zoude zijn; en hieruit maakt men dan *ten derde* het valsche besluit op, dat deze Kolonie niet anders dan als een' lastpost voor het Land kan aangemerkt worden.

In mijn beknopt berigt, het welk bij dit werk wordt uitgegeven, heb ik deze en andere vooroordeelen en verkeerde sustenuen wederlegd, en, zoo ik vertrouw, genoegzaam doen zien, dat niets van dien aard eenen importanten landbouw in de *Kaap*-
Ko-

Kolonie zal hinderlijk zijn, wanneer men maar niets van politieke intriges te vreezen heeft.

Ik heb ook in de dagelijkse conversatie waargenomen, dat sommige lieden hunne verwondering betuigd hebben over mijne in dit werk breedvoerig opgegeven voorstellen, tot het slijchten van zoo vele nieuwe steden en dorpen; kennende zij niet begrijpen van waar de vereischte kosten en de noodige menschen tot zulke uitgestrekte etablissementen zouden kunnen komen enz. De zoodanigen zullen in dit werk de middelen hiertoe vinden opgegeven, en ook voorbeelden, welke men dien aangaande in de Noord-Amerikaansche Staten sedert de laatste twintig jaren kan vinden, zullen ter bevestiging daarvan kunnen strekken. Men kan ook hier omtrent nazien het vierde Deel van BARROW'S *Reizen door de Binnenlanden van Afrika*, in het Nederduitsch uitgegeven bij F. BOHN te *Haarlem*, waarin van bladz. 251 tot 260 zulke voortreffelijke verbeteringen zijn voorgesteld, dat dezelve de aandacht van het Batavisch Gouvernement, en van alle de genen die belang in den voorspoed van dit land stellen, overwaar lig zijn.

De mijn bedreven Lezer zal, door het lezen, voornamelijk van bladz. 259, zich volkomen kunnen overtuigen van de waarheid der gronden, welke ik voor mijne voorgestelde slichtingen heb opgegeven. Het is hierom dat ik deze passage, ten gevalle van d zulken welke het werk van BARROW niet bezit-

218 REIZE IN DE BINNENLANDEN

ten, daaruit zal overnemen en woordelijk hier laten volgen. Dezelve luidt als volgt:

„ De oprigting van dorpen in een uitgestrekt land,
„ het welk schaars bevolkt is, moet men houden
„ voor den eersten stap tot eene meerdere beschaaf-
„ heid. Eene stad of dorp is gelijk het hart in het
„ dierlijk gestel, het verzamelt, ontvangt, en ver-
„ spreidt de beste voortbrengfels van het land, in
„ welks midden het gelegen is, en geeft het kracht
„ en werkzaamheid door den gestadigen omloop die
„ het bevordert. Indien de menschen aanhoudend
„ een land bewonen, het welk weinig bevolkt is,
„ al hebben zij bij zich zelve alle de noodwendig-
„ heden van het leven in overvloed, zullen zij er
„ echter de aangenaamheden niet van genieten, zelfs
„ in de gewone omstandigheden van het leven. Zon-
„ der een wederzijdschen ommeegang met, en den bij-
„ stand van andere menschen is het leven steeds een
„ aanhoudend gebrek.

„ De goede uitwerking van zulke maatregelen is
„ echter het werk niet van éénen dag, maar moet
„ door den tijd bereikt worden, het zal evenwel
„ met zeer veel moeite verzeld gaan, om dit volk
„ nader bij elkander te brengen (*), en hen van de
mid-

(*) Bij eene andere gelegenheid zal ik aantoonen, dat de moeite om de Kaapfche Ingezetenen nader bij elkander te brengen niet zoo groot zal zijn, ja dat zelfs met minder moeite dan men zich thans mag verbeelden het groot-
ste

„ middelen gebruik te doen maken, tot betere op-
 „ voeding van hunne kinderen; om door het daar-
 „ stellen van nieuwe markten voor hunne voort-
 „ brengfelen, en, door eenen geftadigen omgang met
 „ elkander, hen gevoelig te maken voor de aange-
 „ naamheden en de voordceelen van een maatschap-
 „ pelijk leven. Of de Hollanders in staat zullen
 „ wezen om dit ter uitvoer te brengen, of zich de
 „ moeite wel zullen geven om er de proef van te
 „ nemen, is twijfelachtig (*); maar indien deze
 „ Kolonie immer andermaal eene Britfche bezitting
 „ mogt worden, zullen deze of dergelijke befchik-
 „ kingen de aandacht van het Gouvernement wel
 „ naar zich trekken.”

Hiermede zal ik thans mijn tafereel der te onder-
 nemene verbeteringen aan de *Kaap*-Kolonie, nevens
 de

fte gedeelte der tegenwoordige *Plaatsen* zal kunnen ver-
 anderd worden in kleine gehuchten of dorpen.

(*) Wij houden ons verzekerd dat het even min twij-
 felachtig zal zijn, of het Bataafsch Gouvernement zal, op
 de voorgestelde verbeteringen zoo wel van den Heer
 BARROW, als door mij en andere fchrijvers, nog verder
 proeven doen nemen, gelijk zulks reeds door den Heer
 G. K. VAN HOGENDORP, en door mij begonnen is,
 en zich ook in staat bevinden om dezelve verbeteringen
 dadelijk ten uitvoer te doen brengen, even gelijk zulks
 ook door de Engelsche Regering zoude kunnen gefchie-
 den.

220 REIZE IN DE BINNENLANDEN

de te verwachtene goede gevolgen welke daaruit zouden ontstaan, sluiten, in vertrouwen dat het Ba-taafsche Gouvernement de voorgestelde stichting van vijf nieuwe Steden en zeventig Dorpen, veel eer te gering gesteld dan te hoog opgegeven zal vinden, voor eene bijkans onmetelijke landstreek, waarvan het thans bewoonde gedeelte omtrent vier of vijf duizend uren of mijlen in het vierkant bevat, terwijl de natuurlijke vaste grenzen van het gedeelte dat thans nog geheel in wildcrnis ligt, tot de *Groote Oranje-rivier* gerekend, nog eene ruimte van niet minder dan veertien tot zestien duizend uren van twintig in eenen graad zullen besluiten; in welke geheele uitgestrektheid van achttien of twintig duizend uren in het vierkant, thans niet meer gevonden wordt dan alleen de *Kaapstad* en de zoogenaamde *Simonsstad*, benevens negen tot elf dorpen of gehuchten, te zamen door niet meer dan zeventig of tachtig duizend menschen bewoond wordende.

Thans dien ik, na deze uitwijding, den draad van mijn dagverhaal en het vervolg mijner reize wederom op te vatten, en te voltoojen.

Den tweeden November van de Plaats van JAN TERBLANS vertrokken zijnde, vervorderde ik mijne reize voorspoedig en zonder bijzondere ontmoetingen, tot dat ik den twintigsten November 1803 aan mijne vorige provisorische woonplaats, het *Ronde Boschje*, aankwam, waar ik van de toen-

ma-

malige bewoners met de uiterste bevreemding vernam, dat de Gouverneur JANSSENS gedurende mijne af'tentie had goedgevonden, deze *Plaats* te doen verkoopen, mijne kolonisten te noodzaken ieder voor zich zelven een verblijf te zoeken, en mijne goederen aan vreemden ter bewaring te geven. Deze handelwijze, welke éénen der karakter-trekken van den Heer JANSSENS kenbaar maakt, liet ik met stilzwijgen passeren, zonder mij daarover beledigd te toonen. Ik was dan genoodzaakt mijne woning aan de *Kaapstad* te nemen, en mijne kolonisten in verscheiden huizen te besteden. Nadat ik daarmede eenige dagen had doorgebracht, en intusschen aan de Gemagtigden des Heeren VAN HOGENDORP had kennis gegeven van mijne waarnemingen omtrent de landerijen en baaijen die ik bezocht had, en in hoe verre dezelve tot de oogmerken van den Heer VAN HOGENDORP en de mijne zouden kunnen dienen, ook hierover onze gedachten eltkanderen medegedeeld en gemeenschappelijk ons besluit genomen hebbende, zoo verzochten wij den Heer Gouverneur, aan wien ik te voren ook reeds berigt had gedaan nopens mijne binnenlandsche reize, ons eene conferentie te bewilligen ten einde onze belangen aan hem voor te dragen. Het gevolg hiervan was, dat ik, met en benevens de voorgemelde Gemagtigden des Heeren VAN HOGENDORP, in de maand December 1803, dadelijk zulk eene conferentie met Gouverneur en Raden van Politie hield; bij de-

za

222 REIZE IN DE BINNENLANDEN

ze gelegenheid nogmaals behoorlijk verflag van mijne waarnemingen op mijne reize, en, na eenige debatten, de drie volgende propositien deed.

Voorceerst, dewijl bij het door mij gedaan onderzoek was gebleken, dat in die contreijen, waar de bekwaamste gelegenheid tot den kusthandel was, geene genoegzame landerijen gevonden werden, welke alsnog ter vrije beschikking des Gouvernements stonden, of derhalve de geprojecteerde kolonifation zouden worden gewezen van de hand, dan wel,

tentweede, of het Gouvernement in zulk een gebrek aan landerijen zoude kunnen voorzien, door zoo vele *Leenplaatsen* van de tegenwoordige bezitters intrekken, als noodig is, mits deze laatsten behoorlijk te dedommageren, en alsdan deze ingetrokkene Plaatsen aan ons aftegeven, onder alzulke voorwaarden, als Gouverneur en Raden zouden bevinden te behooren, het zij dat wij de kooppenningen restitueerden, dan wel anderszins; of,

ten derde, indien het Gouvernement in de gedane propositie niet zoude willen treden, of dan de Gemagtigden van den Heer VAN HOGENDORP zouden kunnen toetreden onder deszelfs goedkeuring en met approbatie der Regering, vier of zes Plaatsen voor hunnes principaals en mijne gemeenschappelijke rekening aan te koopen, ten presumptiven beloope van vijftig tot zestig duizend guldens, waardoor dan ten eenenmale in het gebrek aan landerijen
langs

langs de zee kust, zoo tot de noodigste cultuur als tot het oprigten van gebouwen enz. zoude kunnen worden voorzien, terwijl de nog verder benoodigde landerijen, voor het aanfokken van allerlei Vee, bijzonder voor het aantelen van Spaansche schapen, gezocht en dadelijk in bezit zouden moeten genomen worden in die gedeelten der thans niet geoccupeerde landstrecken der Kolonie, welke daartoe het meest bekwaam zouden worden bevonden, als op de *Roggevelden*, *Nieuweveld* enz.

Op deze drie propositien werd door Gouverneur en Raden van Politie besloten :

Dat Gouverneur en Raden, met opzigt tot de *eerste propositie*, niet besluiten konden, om de geprojecteerde kolonifatie van de hand te wijzen, alzoo zij dezelve als wenschelijk, en tot heil der Volkplanting bevorderlijk beschouwden; weshalve de Regering alle middelen zoude aanwenden, om in het gebrek aan landerijen te helpen voorzien, door het faciliteren van alle zulke middelen, als waardoor het plan bevorderd zoude kunnen worden;

dat, wat de *tweede propositie* betref, Gouverneur en Raden even min konden besluiten, om *Leenplaatsen* in te trekken en die aan ons af te geven, als zijnde zulks meer een object van particuliere arrangementen; maar dat,

betreffende de *derde propositie*, Gouverneur en Raden ten volle approbeerden den aankoop, die door ons zelve zoude geschieden van al zulke
Plaats-

Plaatsen, als wij thans en in het vervolg tot arrondissement en vergrooting van onze aanleggingen mogten noodig hebben; met bepaling, dat alle dergelijke Plaatsen ten onzen faveure zouden worden geconverteerd in een' vollen en vrijen eigendom; waarbij de Gouverneur, uit eigen aandrift als 't ware, ten bewijze eener gunstige dispositie, voegde, dat om zoodanigen aankoop te faciliteren, het Gouvernement aan de tegenwoordige bezitters van zulke Plaatsen de vrijheid zoude geven, om zich andere Plaatsen in de Kolonie, mits die niet reeds geoccupeerd waren, te mogen uitkiezen, welke alsdan aan hun insgelijks als een vrij eigendom zouden worden afgestaan.

Voorts werd in deze conferentie door Gouverneur en Raden besloten, dat wij de noodige streken lands tot het aanleggen van *Veeplaatsen* zouden mogen uitkiezen in de wildernissen van *Nieuweveld*, *Zakrivier*, *Gamka* of *Leeuwen-rivier*, de *Zwarte Bergen* enz.; met verdere bepaling, dat, ingevolge van het verhandelde, en den zin der intentie, door Gouverneur en Raden in deze conferentie gemanifesteerd, ik met en benevens de Gemagtigden des Heeren VAN HOGENDORP mij per Request aan den Raad zoude adresseren, waarop alsdan ten onzen faveure, overcenkomstig het voorloopig bij monde beloofde, zoude gedisponeerd worden.

Ten gevolge hiervan werd dan door meergemelde Gemagtigden en mij, een gemeenschappelijk Request bij Gouverneur en Raden ingeleverd, gelijk zulks
hier

hier achter bijgevoegd is onder de Bijlagen onder Lit. B., nadat ik alvorens door den Heer Gouverneur, bij Misfive van den 30 December 1803, (als Bijlage Lit. A. hier nevens gevoegd) was uitgenoodigd geworden, om het zelve spoedig in te dienen, met bijgevoegde drangreden, dat bij hem Gouverneur aanzoeken tot uitgeving van *Leenplaatsen* en *Erven* gedaan waren, op, of bij het zelfde terrein waar ik welligt voornemens konde hebben, en waar omtrent ik benevens den Heer VAN HOGENDORP werd preferent gesteld.

Dan, wat was het gevolg dezer gunstige schijnvertooning? Geen ander dan dat het Kaapfche Gouvernement tegen deszelfs mondelinge bepaling en beloften, in voorgemelde Conferentie gedaan, niet dan gedeeltelijk op ons Request gedisponeerd heeft, blijkens Extract-Resolutie van Gouverneur en Raden van Politie, van den 18 Januarij 1804, waarbij aan den Heer VAN HOGENDORP en mij, de landerijen in het *Oude Nigualand*, de *Plettenbergsbaai* en de *Vleesch-baai*, welke ter dispositie van het Gouvernement stonden, zijn geaccordeerd geworden, blijkens Bijlage onder Lit. C.

Hoezeer ik nu ook over deze, niet dan gedeeltelijke dispositie van Gouverneur en Raden op ons Request, verwonderd was; en hoezeer wij voorts eene noodeloze vertraging in het aanwijzen der landerijen ondervinden moesten, welke ons bij de voorschreven Resolutie waren geaccordeerd geworden;

P

ter

terwijl wij veel meer onverwijd in het bezit derzelve hadden kunnen gesteld worden, zonder dat het noodzakelijk was de grenzen vooraf zoo naauwkeurig te doen bepalen, als het welke even zoo wel na dat wij werkelijk in het bezit derzelve getreden waren, had kunnen geschieden, te meer, daar over het algemeen de limiten van weinige *Plaatsen* in de Kolonie opgemeten, bepaald en geкартеerd zijn; — niet tegenstaande dit alles, zeg ik, bleven wij nog steeds in de hoop verkeeren, dat men nogtans eindelijk aan het gegeven woord gestand zoude doen.

Ik wachtte derhalve tot na het afloopen der Commissie, waarvan in de meergemelde Extract-Resolutie van den 18 Januarij 1804 wordt gewag gemaakt, wanneer ik mij andermaal door eene Memorie aan den Gouverneur adresseerde, met verzoek om van het effect der gedane beloften te mogen jouïsseren, door in het bezit der aan mij reeds toegeftane landerijen gesteld te worden enz.

Het gevolg hiervan is geweest, dat ik, nevens de Gemagtigden des Heeren VAN HOGENDORP, tegen den 15 Augustus 1804 in de Raadzaal ontboden werd, om met Gouverneur en Raden van Politie eene conferentie te houden.

In deze conferentie bemerkte ik niet zonder verwondering, dat de gevoelens des Gouverneurs toen ter tijd geheel veranderd waren, strijdig met het voorloopig vastgestelde in de conferentie der maand December 1803; daar de Gouverneur thans te kennen

men gaf, dat, — dewijl de voorschrevene ter dispositie van het Gouvernement staande landerijen niet toereikende waren, en het aankopen van *Plaatsen* (waarop inmiddels de goedkeuring des Heeren VAN HOGENDORP bij zijne Gemagtigden was ingekomen,) exorbitante kosten zoude veroorzaken, enz. — hij Gouverneur derhalve niet raadzaam oordeelde, en als *Medegemagtigde* des Heeren VAN HOGENDORP niet konde toestemmen, om de geprojecteerde kolonifation werkelijk te ondernemen enz.

Het verder verhandelde nopens deze zaak te omflagtig zijnde, om in zijn geheel in het tegenwoordige werk verhaald te worden, merk ik thans alleen aan, dat de Gouverneur den voorslag deed, om, in plaats van de reeds bij meergemelde Resolutie aan ons bewilligde landerijen, ons een stuk lands aan de *Ilout-baai* te geven. Naardien nu dit aangebodene stuk land, op zijn hoogst gerekend, niet meer dan twintig duizend guldens waardig is, zoo konde hetzelfde geenszins als een equivalent worden aange-merkt voor de groote kosten, welke door den Heer VAN HOGENDORP en mij, reeds ten bedrage van meer dan honderd duizend guldens, gedaan waren; weshalve ik, het onaannemelijke in den voorslag des Gouverneurs betoogd hebbende, verklaarde, dat, dewijl sedert de conferentie der maand December 1803, geene verandering in de locale en andere omstandigheden der Kolonie was voorgevallen, er ook

128 REIZE IN DE BINNENLANDEN

geene reden was, waarom de Geïnteresfeerden thans eensklaps hun geheel plan zouden opgeven, tegelijk met hunne zoo wezenlijke belangen, daar zij alrede zulke importante kosten tot volvoering van hetzelfde plan hadden aangewend; en zulks alles tegen de uitdrukkelijk verklaarde intentie des Baataffchen Gouvernements, welke ook door de Kaapsche Regering was erkend geworden enz.

De Heer Procureur Generaal BELAARTS VAN BLOKLAND, een der Gemagtigden des Heeren VAN HOGENDORP, het door mij voorgedragene ten vollen ondersteund hebbende, verklaarde, eene afschrijving van zijnen principaal te hebben ontvangen, waarbij dezelve alle de arrangementen goedkeurt, zoo als dezelve in de conferentie der maand December 1803 door de Geïnteresfeerden voorgedragen, en door Gouverneur en Raden geaprobeerd en geacordeerd waren geworden; weshalve hij zich niet geregtigd achtte, van de belangen zijns principaals af te zien, en derhalve alsnog verwachtte, het effect der door het Kaapsche Gouvernement gedane beloften voor zijnen principaal vervuld te zien enz.

De Gouverneur, hierop geene betere redenen voor zijne weigering kunnende bijbrengen, verklaarde, dat wij eene schriftelijke Resolutie zouden bekomen, waarop wij ons alsdan schriftelijk zouden adresferen enz., en hiermede liep deze conferentie ten einde.

Ten

Ten overvloede ontvingen wij hierop eene Resolutie van Gouverneur en Raden, gedateerd van den zelfden 15 Augustus 1804, als den dag der laatste conferentie, bij welke wij uitgenoodigd werden ons schriftelijk te adreseren enz. Dan, inmiddels vond de Gouverneur JANSSENS goed, bij Resolutie van Gouverneur en Raden onder den 29 Augustus daaraan volgende, mij te ordonneren, met het ter *Kaapsche Reede* liggende Amerikaansche Schip *Industrie*, gedestineerd naar *Charlestown* in *Zuid-Carolina*, hetwelk binnen tien dagen zoude afzeilen, de Kolonie te verlaten; hier mede ten eenemaal het masker afligtende, en zijne tot dus verre nog eenigzins bedekte oogmerken bloot leggende.

Ik heb mij dan genoodzaakt gezien, om, ten gevolge van dat bevel, mijne Kolonisten en goederen voor een groot gedeelte als eene proor van het toeval, in dat, door zulke handelingen, rampzalige land te moeten achterlaten, en ben na eene moeilijke, gevaarvolle en kostbare reize, over *Charlestown* in het begin van het jaar 1805, in deze Republiek geretourneerd, alwaar ik voorts mijne bezwaren tegen den gewezen Commisfaris Generaal DE MIST en den Gouverneur JANSSENS, bij het Opperbestuur dezer Republiek heb ingebracht, met verzoek om

230 REIZE IN DE BINNENLANDEN

eene behoorlijke satisfactie, schadevergoeding en herstelling, in alle, bij Hoogstdezelfs besluiten zoo wel, als bij Resolutie der Kaapfche Regeering mij toegeftane regten, concessien van landerijen, enz. Ook heb ik sedert dien tijd vernomen, dat de Heer G. K. VAN HOGENDORP zijne bezwaren en reclamos insgelijks heeft doen inbrengen.

Ik verwachtte dan alsnog met een vol vertrouwen de finale, spoedige en favorabele beslissing des Gouvernements dezer Republiek in mijne zaak, waardoor ik mij alsdan in de gelegenheid zal bevinden, om het Publiek kennis te geven, op welke wijze zulke handelingen, als te mijnen opzichte door den gewezen Commissaris Generaal DE MIST en de Kaapfche Regeering hebben plaats gehad, door het Opperbestuur dezer Republiek zullen aangemerkt en geredresseerd zijn geworden; waardoor dan ook vermogende Koophieden, Renteniërs en andere Ingezetenen dezer Republiek, welke de middelen tot nuttige ondernemingen bezitten, en genegen zouden zijn, om, door die te beproeven, de nationale welvaart te helpen bevorderen, indien zulks zonder gevaar van zich zelve te benadeelen kan geschieden, in staat zullen gesteld worden om te beoordeelen,
of

of zij in het vervolg eenige speculation op de Kolonien van dezen Staat zouden durven wagen, zonder bevreesd te moeten zijn, om door de Koloniale Regeringen belemmerd, te leur gesteld, en van hun regtmatig eigendom beroofd te worden.

B I J L A G E N.

BIJLAGE A.

Zuid-Afrika, Kaap de Goede Hoop-
den 30 December 1803.

J. W. JANSSENS, Gouverneur
en Generaal en Chef voor de Ko-
lonie de Kaap de Goede Hoop en
den resforte van dien

aan

den Heer VON BOUCHENRÖDER.

MIJN HEER!

Frequent is Uw Ed. mij komen onderhouden over Uw Ed. projecten van Land-oeconomie; en telkens is UEd. verklaard, dat het Gouvernement zeer verlangende is U effect van de gedane belofte, door een stuk woest land toetestaan, te zien hebben. UEd. hebt eene landreise, ter uitzoeking van het geen UEd. mogt convenieren, ondernomen. Sedert Uw Ed. retour heeft UEd. één en andermaal mij gezegd, dat UEd. eene conferentie met mij en de Heeren Gemagtigden van den Heer VAN HOGENDORP verlangde te hebben; deze heeft plaats gehad, en alles wat immer de Commisfaris Generaal, of wie het zijn moge, heeft toegezegd, is in die conferentie her-

B I J L A G E N.

Gouverneur en Generaal en Chef, en daardoor ook ,
zcker aan Uwlieder Vergadering bekend zijn.

Dat der twee eerste Supplianten gemelde Principaal, te dien einde reeds een aantal goederen en gercedschappen herwaarts heeft gezonden, welke tot nog toe in de *Simons - baai* in een der Gouvernements magazijnen zijn opgeslagen, en ook reeds drie kolonisten naar deze Kolonie heeft overgezonden, doch in het verzenden van meerdere menschen en goederen is verhinderd geworden, eerst door gebrek aan scheepsruimte op de schepen, die in het gepasfeerde voorjaar met de troupen alhier zijn aangeland, en naderhand door ontstanen oorlog.

Dat de derde Suppliant zich reeds met een aantal landbouwers en ambachtslieden alhier bevindt om het bovengemelde doelwit te bereiken, terwijl de laatste berigten onlangs van der twee eerste Supplianten Principaal ontvangen, de aanstaande aankomst van verscheiden kolonisten van differente bekwaaamheid aankondigen, waardoor ook de bewerking van het plan, dat der twee eerste Supplianten Principaal zich heeft voorgesteld, een aanvang zal kunnen nemen, voor zoo verre de locale omstandigheden daaraan geene beletseln toebrengen.

Dat het Gouvernement dezer Kolonie, omtrent welks opregt voornemen, om de Supplianten op alle mogelijke en billijke wijzen in de voldoening der voorgenomen kolonifatie aan te moedigen en bij te staan,

de

BIJLAGE B.

Aan Gouverneur en Raden van
Politie aan de Kaap de Goede
Hoop.

Geven reverentelijk te kennen Mr. GERARD BELAARTS VAN BLOKLAND en HERMANNUS AUGUSTINUS VERMAAK, in qualiteit als Gemagtigden van Mr. G. K. VAN HOGENDORP, wonende te Amsterdam, mitsgaders F. VON BOUCHENRÖDER voor zich zelven.

Dat het Gouvernement der Bataaffche Republiek, aan der twee eerste Supplianten Principaal en aan den derden Suppliant, heeft verleend de vrijheid, om in de Kolonie te komen occuperen zoodanige streken lands, als ter kolonifatie en cultuur zouden kunnen worden afgestaan, en door 't Gouvernement aan de Supplianten aangewezen, als geschikt zouden zijn om de projecten, te dien einde door der eerste Supplianten Principaal, en door den derden Suppliant gemaakt, te kunnen bewerkstelligen, welke projecten de Supplianten overtollig achten bij dezen te detailleren, daar dezelve, zoo aan den Commissaris Generaal Mr. J. A. DE MIST, als aan den
Gou-

B I J L A G E N:

Dat ten voorschreven einde, na herhaalde gehouden conferentien, zoo onderling als met den Gouverneur en Generaal en Chef, aan de Supplianten is toegeschenen, dat het distrikt van *Oude Nigualand* met een gedeelte der daarbij behoorende *Houtboschen*, gelegen tusfchen de *Quajang* en de *Kaimans-rivier*, voor zoo verre zulks disponibel is, met en benevens zeker stuk lands aan de *Vleesch-baai* gelegen, genaamd de *Drooge Fontein*, met het gebruik der zoogenaamde *Buffels-Fontein*, in gemeenschap met andere daarbij gelegen Plaatsen, en zeker stuk lands in de *Plettenbergs-baai*, strekkende van den *Robbenberg langs het zeestrand tot naar de boschen*, nevens de *oude of verlaten magazijnen* der voormalige Oostindische Compagnie, uitmakende de eenige vruchtbare meest nabij de zeekusten gelegen streken, welke tot het oogmerk der Supplianten zouden dienstbaar zijn, en ter Gouvernements beschikking staan.

Dat echter de voorschreven landen verre zijn van toereikende te wezen tot de kolonifatie door de Supplianten ontworpen, ja aan de voornemens van der twee eerste Supplianten Principaal alleen naauwelijks zullen sufficeren, en dat derhalve bij gebreke van grond, waarover het Gouvernement kan beschikken, de Supplianten zullen moeten uitzien naar middelen om door koop eenige Plaatsen, zoo na mogelijk aan de hier voren gemelde gronden gelegen, magtig te worden, daarbij altijd in het oog houdende de na
bij-

B I J L A G E N.

de Supplianten geenen den minsten twijfel voeden, de Supplianten wel gratieuselijk de keuze heeft overgelaten, in welk gedeelte van Zuid-Afrika de Supplianten de gemelde bevolking wilden etabliseren, dan dat de Supplianten eerst hebben willen afwachten de terugkomst van den Gouverneur en Generaal en Chef, om door denzelven omtrent deze hunne belangen, als door iemand die het land uit eigen oogen had beschouwd, en zeker niet anders dan een welmenenden en onpartijdigen raad zoude geven, te worden ingelicht,

Dat hier na de derde Suppliant tot onderzoek van zaken en ter bepaling zijner keuze, met en benevens den Kolonist van der twee eerste Supplianten Principaal BELLINGAM, zeive eene reize in de buiten-districten naar de oost-zee kust gedaan hebbende, aan de Supplianten is voorgekomen, dat wel aan den eenen kant de verwachtingen der Supplianten grooter zijn geweest dan mogelijk de uitkomst wezen zal, maar dat echter aan den anderen kant er geene genoegzame reden is om de gemaakte projecten geheel vaarwel te zeggen, neen maar integendeel met hoop op een goed gevolg een aanvang kan worden gemaakt, en eene proeve genomen, in hoe verre de gedeelten der Kolonie, die ter beschikking van het Gouvernement staan, voor die cultuur en uitbreiding vatbaar zijn, welke der twee eerste Supplianten Principaal, en de derde Suppliant zich hebben voorgesteld.

Daar

B I J L A G E N.

betoogen, voor de Supplianten overzulks een frecklands geschikt ter weiding van schapen onontbeerlijk is, tot welk einde de hier boven omschreven gronden niet in alle jaarfaizoenen geschikt zijn, maar waartoe andere velden in 't *Roggeveld*, *Nieuweveld* en daar omfrecs, ten uiterste gedisponeerd zijn.

Weshalve zoo keeren de Supplianten zich gezamenlijk, en elk voor zichzelf tot Ulieden Gouverneur en Raden, verzokende dat het Ulieden moge behagen :

1°. aan de Supplianten, op conditie eener billijke en geëvenredigde gelijke verdeeling onderling, en behoudens zoodanig regt van hypotheek voor der twee eerste Supplianten Principaal op het gedeelte dat den derden Suppliant zal aankomen, als door der twee eerste Supplianten Principaal met den derden Suppliant bereids in de Republiek is gecontracteerd, in vollen en vrijen eigendom te cesferen, af te staan en aan te wijzen de hier voren gemelde landerijen en boschen in het *Oude Nigualand*, aan de *Vlesch-baai* en *Plettenbergs-baai*, of wel zoodanige landerijen, in de nabijheid eener baai en zeekust gelegen, als Gouverneur en Raden ter voldoening aan der Supplianten plan meer geschikt mogen oordelen.

1°.

B I J L A G E N.

bijheid eener baai of zeekust, om dat de kolonifatie der Supplianten in een onmiddellijk verband staat met de scheepvaart, als door welke alleen de produkten, welke de te occuperen landen mogen opleveren, valuabel kunnen worden gemaakt.

Dat overzulk de Supplianten op het oog hebben den aankoop van eenige opftallen en *Lecningplaatfen* in of omtrent de *Mosfel-baai*, alsmede in of omtrent de *Plettenbergs-baai*, en aan de *Keurebooms-rivier*; dan dat de Supplianten, ten aanzien van alzoö aan te koopen Plaatsen, wenschten den vollen eigendom te verkrijgen, opdat hunne geheele bezitting zij een vrij eigendom, geschikt om aan der Supplianten verbondene kolonisten weder bij portien te kunnen worden uitgegeven, opdat dezelve kolonisten door het vooruitzigt van eens zelve grondeigenaars te worden, des te meer belang mogen stellen, en zich beijveren om der Supplianten plan te helpen bevorderen, terwijl ook ter facilitering van de Supplianten in 't verkrijgen van zoodanige bijtekoopene Plaatsen, aan de actuelle bezitters eenige gunst door het Gouvernement zoude kunnen worden toegeftaan.

Dat een voornaam, zoo niet het allervoornaamfte gedeelte van der twee eerste Supplianten Principaals, en van des derden Suppliants plan, bestaande in het introduceren van Spaansche schapen, en het bevorderen der wol-kultuur, welker groot belang de Supplianten aan 't Gouvernement niet behoeven te
be-

ALGEMEENE KAART,
VAN DE COLONIE
DE KAAP DE GOEDE HOOP,

Ontworpen volgens de nauwkeurigste berekeningen van de afstanden
der plaatsen, en menigvuldige waarnemingen van Brouette,
gedaan op eene REIS door deze Landtstreek,

in de Jaaren 1797 en 1798 door

JOHN BARROW.

Op nieuw nagezien en verbeterd door den Major
F. von BOUCHENROEDER.

Verklaaring.

— Een depressions met een rivier, die door oopen getrokken wordt
als als van bergen en
Afwonderlijke bergen waar van de toppen begroefd zijn

P Perovische Rivieren
C Moeis vormende Rivieren
Tonteyn betekend een verspreiding of Bron uit de bergen voortkomende
- - - - - Granscheiding der Colonie
- - - - - Granscheiding der Districten

Schaal van Engelsche Mylen

B I J L A G E N

- 2°. tot weiden van Spaansche ſchapeu toe te ſtaan de noodige velden, die ter diſpoſitie van het Gouvernement zijn in 't *Roggeveld*, *Nieuweveld* of daar omſtreeks;
- 3°. aan de Supplianten, wanneer zij tot arrondiſement hunner bezitting, of tot noodzakelijke vergrooing derzelve, het zij gezamenlijk, het zij elk op zich zelven, eenige opſtallen van *Leeningsplaatſen* van particulieren in te koopen, dezelve leening te converteren in een vollen en vrijen eigendom;
- 4°. aan de actuele bezitters van zoodanige Plaatſen de preferentie in het verkrijgen van andere Plaatſen, 't zij in leening of in eigendom, mits zoodanig gelegen, dat dezelve aan der Supplianten oogmerken niet zouden kunnen ſchaden, te vergunnen;

En dat van dit alles aan de Supplianten, elk in zijn regard, moge worden verleend Acte of Reſolutie in forma.

(Geteekend) Pro Stilo J. B. HOFMAN, Notaris.	(Onder ſtond) 't Welk doende enz. (Was geteekend) G. BELAARTS VAN BLOKLAND, qq. H. A. VERMAAK, qq. F. VON BOUCHENRÖDER.
--	---

B I J L A G E N.

EIJLAGE C.

Extract-Resolutie, genomen bij
Gouverneur en Raden van
Politie aan de Kaap de Goede
Hoop, op

Woensdag den 18 Januarij 1804.

Vervolgens is gelezen eene Requeste van Mr. GERRARD BELAARTS VAN BLOKLAND en HERMANUS AUGUSTINUS VERMAAK, in qualiteit als Gemagtigden van Mr. GIJSBERT KAREL VAN HOGENDORP, wonende te Amsterdam, mitsgaders FREDERICH VON ROUCHENRÖDER, voor zich zelve, van dezen inhoud.

Fiat infertio.

Over den inhoud van welke Requeste met vereischten aandacht geraadpleegd zijnde, hebben Gouverneur en Raden verklaard, niet alleen uit bezef van hun pligt om aan de gemanifesteerde begeerte van het Opperbestuur der Bataafsche Republiek te voldoen, maar ook uit eene opregte neiging om het goed, en voor deze Volkplanting zoo nuttig oog-

Q merck

B I J L A G E N.

merk der Supplianten te helpen bevorderen, genegen te zijn om der Supplianten pogingen ten dien einde, voor zoo verre daardoor aan de actuele kolonisten van dezen uithoek geene prejudicie in hunne eigendommen en andere regten worde toegebracht, in alle opzigten te seconderen; en is dien overeenkomstig besloten, aan de Supplianten *qq.* in het *Oude Niqualand*, de *Plettenbergs-baai* en de *Vleesch-baai* zoodanige streken lands te vergunnen, als tot der Supplianten oogmerk dienstbaar kunnen zijn, en ter dispositie van het Gouvernement staan; alles onder zoodanige bepalingen, als de aan Gouverneur en Raden incumbentende zorg voor het ware welzijn dezer Kolonie zal komen te vorderen. Dan, daar algemeene en niet naauwkeurig gelimiteerde donaties en concessien van landerijen, aan onzekerheid, verwarring en twist onderhevig zijn, is, alvorens aan de Supplianten eenige bepaalde streek lands op de aangesifte plaatsen toetestaan, mede besloten, den Landdrost der Kolonie *Zwellendam*, A. A. FAURÉ, en den gezworen landmeter J. W. WERNICH, te committeren, gelijk dezelve gecommitteerd worden bij dezen, om in 't *Oude Niqualand*, de *Plettenbergs-baai* en de *Vleesch-baai*, met spoed en exactitude op te nemen en te kaarteren, alle de door de Supplianten bij hunne Requeste opgegevene en aldaar gelegen landerijen, zoo wel als de daarin liggende en aangrenzende Plaatsen, Erven, Gouvernements gebouwen, boschen en baaijen, met duidelijke

B I J L A G E N.

lijke aanwijzing en beschrijving van den aard van het land, de berekenbare hoeveelheid van water, en welk gedeelte des lands als disponibel kan worden aangemerkt; zullende na ingekomen berigt op der Supplianten verzoek meer bepaald worden gedisponeerd, en gelijktijdig worden gefixeerd, zoo wel de uitgestrektheid der landerijen, als de wijze waarop de concessie derzelve aan de Supplianten *qq.* zal geschieden.

Zullende van dit besluit extract worden gefuppediteerd aan den Landdrost van *Zwellendam*, *A. A. FAURÉ*, den gezworen landmeter *J. W. WERNICH*, de Opzigters in het *Oude Niqualand* en de *Plettenbergs-baai*, mitsgaders aan de gezamenlijke Supplianten, omme te strekken tot derzelver informatie en narigt respective.

(Onder stond) *Accordeert.*

(Was geteekend)

J. A. TRUTER,

Secretaris.

B I J L A G E N.

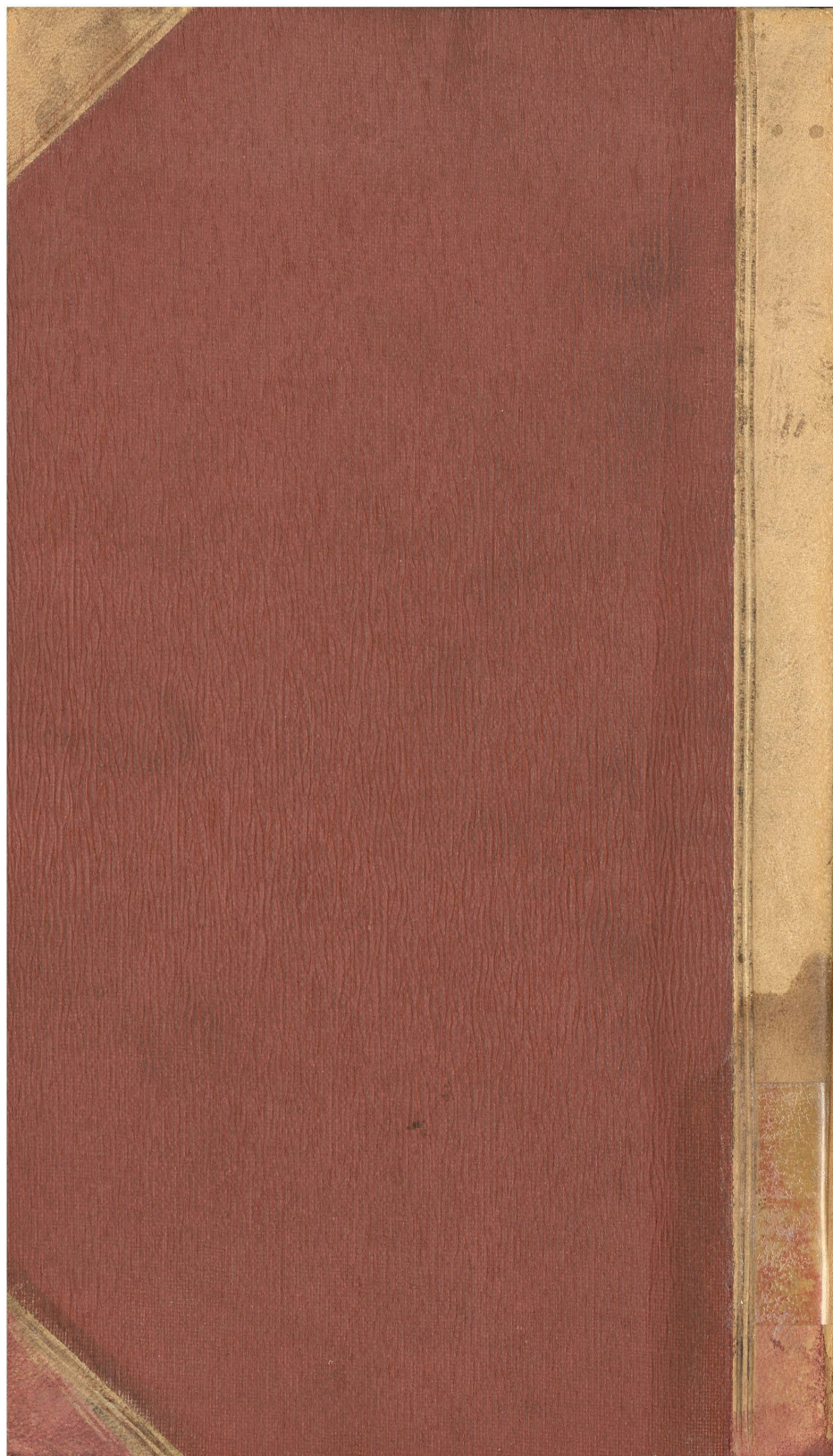
herhaald. De afspraak was bij het fluiten derzelve, dat bij de eerste Vergadering van Gouverneur en Raaden, het verzoekschrift tot grondbekoming zoude inkomen.

Er worden mij thans noodigingen tot uitgeving van Leeningsplaatfen en Erven gedaan, op of bij 't terrein daar UEd. welligt voornemens omtrent hebt; en daar UEd. benevens de Heer VAN HOGENDORP preferent gesteld wordt, wenschte ik spoedig te mogen weten, welke UEd. verlangen, in conformiteit van UEd. verzoeken in Holland gedaan, en de belofte zoo dáár als hier ontvangen zijn.

Heil en achting,

(Was getekend)

J. W. JANSSENS.

ZA 916.87
BOUCHENROE
DER

EDER